

Beregnet til
Elvia

Dokument type
Fagrapport naturmangfold

Dato
Juni, 2024

DAL & GJESTAD TRANSFORMATORSTASJON NATURMANGFOLD

DAL & GJESTAD TRANSFORMATORSTASJON NATURMANGFOLD

Oppdragsnavn **Dal & Gjestad transformatorstasjon**
Prosjekt nr. **1350058969**
Mottaker **Elvia**
Dokument type **Fagrapport**
Versjon **1**
Dato **12.06.2024**
Utført av **Christine Rødland Reenskaug og Solveig Strålberg**
Kontrollert av **Veronica Ellefsen**
Godkjent av **Camilla Fossum Pettersen**
Beskrivelse **Kartlegging og beskrivelse av eventuelle naturtyper, funn av rødlistearter og fremmede arter innenfor planområdene ved Dal og Gjestad transformatorstasjoner.**

Rambøll
Harbitzalléen 5
Postboks 427 Skøyen
0213 Oslo

T +47 22 51 80 00
<https://no.ramboll.com>

Sammendrag

Planområdene ved Dal og Gjestad transformatorstasjoner innehar natur, som har vært under sterk menneskelig påvirkning. Områdene er små og oversiktlige, og anses å være godt kartlagt. Det er ingen naturtyper innenfor planområdene. På Gjestad er det tre individer av den rødlistede tresorten ask, utover denne arten er det ikke gjort noen observasjoner av rødlistearter innenfor noen av planområdene, men det er gjort noen registreringer av rødlistede fugl i nær beliggenhet, som eventuelt må bli hensyntatt under hekketiden. Det er mange forekomster av fremmede, uønskede arter innenfor begge de to utredningsområdene og i omegn. Det anbefales at det utarbeides en tiltaksplan for håndtering av disse fremmedartene før anleggsfasen av prosjektene for å hindre uønsket spredning.

INNHALDSFORTEGNELSE

1.	Innledning	2
2.	Metode	2
2.1	Datagrunnlag	2
2.2	Feltregistrering	2
2.3	Usikkerhet	2
2.4	Naturtyper	3
2.4.1	Utvalgskartlegging Miljødirektoratet sin instruks	3
2.4.2	DN-håndbok 13	3
2.5	Kategorisering av arter	3
2.6	Utredning i henhold til naturmangfoldloven §§ 8-12	4
2.6.1	§ 8 – Kunnskapsgrunnlaget	4
2.6.2	§ 9 – Føre-var-prinsippet	4
2.6.3	§ 10 – Økosystemtilnærming og samlet belastning	4
2.6.4	§ 11 – Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver	4
2.6.5	§ 12 – Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder	4
3.	Områdebeskrivelse	5
3.1	Dal	5
3.2	Gjestad	6
3.3	Eksisterende informasjon	8
3.3.1	Soner og klimatiske seksjoner	8
3.4	Dal	8
3.4.1	Berggrunn og løsmasser	8
3.4.2	Naturtyper	8
3.4.3	Naturvernområder	9
3.4.4	Arter	9
3.5	Gjestad	10
3.5.1	Berggrunn og løsmasser	10
3.5.2	Naturtyper	10
3.5.3	Naturvernområder	10
3.5.4	Arter	10
3.6	Resultater fra utførte feltregistreringer	11
3.6.1	Dal	11
3.6.2	Gjestad	15
4.	Vurdering av påvirkning	18
4.1	Naturmangfoldloven §§ 8-12	18
4.1.1	§ 8 Kunnskapsgrunnlaget	18
4.1.2	§ 9 Føre-var-prinsippet	18
4.1.3	§ 10 Økosystemtilnærming og samlet belastning	18
4.1.4	§ 11 Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver	18
4.1.5	§ 12 Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder	19
5.	Kilder	20

1. INNLEDNING

Naturmangfold (biologisk mangfold) omfatter mangfold av arter, deres leveområder, naturtyper og genetisk mangfold. Naturen skal forvaltes slik at planter og dyr som finnes naturlig i Norge skal sikres i levedyktige bestander. Fremmede (innførte) arter som utgjør en økologisk risiko for stedegne arter skal håndteres slik at spredning og grad av påvirkning minimeres. Hensikten med denne rapporten er å undersøke det biologiske mangfoldet i det tiltenkte planområdet, og vurdere hvordan dette best kan forvaltes i forbindelse med en eventuell utbygging.

I rapporten er det biologiske mangfoldet i de aktuelle områdene for kartlegging av naturmangfold, med hovedvekt på fremmedarter og naturverdier innenfor planområdene ved Dal og Gjestad transformatorstasjoner undersøkt. Ved Gjestad transformatorstasjon er det to sammenhengende områder, henholdsvis riggområdet og hundeluftegård som er blitt kartlagt, og på Dal er det området rundt Dal transformatorstasjon som er kartlagt. Offentlig tilgjengelig informasjon om områdene supplert med informasjon fra prosjektspesifikk kartlegging av naturmangfoldet er presentert i denne rapporten. Ut ifra tilgjengelig informasjon om områdene samt befaring, er planforslaget vurdert i henhold til prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12.

2. METODE

2.1 Datagrunnlag

Utredningen er basert på kjent, tilgjengelig informasjon om området fra Miljødirektoratets Naturbase, Artsdatabankens Artskart og Norges geologiske undersøkelser (NGU) sine berggrunns- og løsmassekart. Det er også blitt utført feltregistreringer i forbindelse med utredningen under prosjektspesifikke befaringer av naturmangfold.

2.2 Feltregistrering

Det ble utført feltregistreringer i de aktuelle områdene den 16. mai 2024. Registreringene ble utført av naturforvalter Christine Rødland Reenskaug. Artsforekomster av forvaltningsinteresse ble fortløpende registret og stedfestet ved hjelp av håndholdt GPS-verktøy gjennom Miljødirektoratets applikasjon «Arter». Registrerte data ble siden bearbeidet i ArcGIS pro. Alle bilder i rapporten ble tatt av Christine under befaringene.

2.3 Usikkerhet

Det er liten grad av usikkerhet for naturen i områdene i og med at planområdene er små i areal og for det meste er åpne og lett oversiktlige.

Hvilken art furutrærne på Gjestad er, er usikkert, men de er ikke av norsk opprinnelse, og i dårlig tilstand. Det er derfor ikke noe mål om å bevare de. Usikkerhet vedrørende om asketrærne er smittet av soppsykdommen askeskuddsyke eller ikke. Det er også usikkerhet rundt hvilken art piletrærne på Dal er, men eventuelle rødlistevarianter av pil er blitt utelukket.

Karplanten vinterkarse er blitt tatt ut av den oppdaterte fremmedartslista fra 2023. Kategorien for denne arten er endret fra svært høy risiko SE til ikke risikovurdert NR siden Fremmedartslista 2018 (forrige revisjon). Dette skyldes ny kunnskap og ny tolkning av tidligere data. Arten regnes for å ha vært i landet lenge nok til å nå regnes som tilhørende norsk flora, selv om den på mange måter fortsatt kan ansees som en problemart. Det er derfor valgt å inkludere vinterkarse i omtalelsen av fremmedarter i denne rapporten.

2.4 Naturtyper

2.4.1 Utvalgskartlegging Miljødirektoratet sin instruks

Utvalgskartlegging etter Miljødirektoratet sin instruks basert på Natur i Norge-systemet (NiN). Kartlegging av nasjonalt viktige naturtyper og er gjeldende godkjent kartleggingsmetodikk for naturtyper. Instruksen beskriver kartlegging av 83 rødlista naturtyper og 28 naturtyper med sentral økosystemfunksjon.

2.4.2 DN-håndbok 13

Direktoratet for naturforvaltning håndbok 13 (DN-13) beskriver 56 naturtyper som er antatt å være spesielt viktig i biologisk mangfold-sammenheng. Dette er en mye brukt kartleggingsmetode for å verdisettenatur.

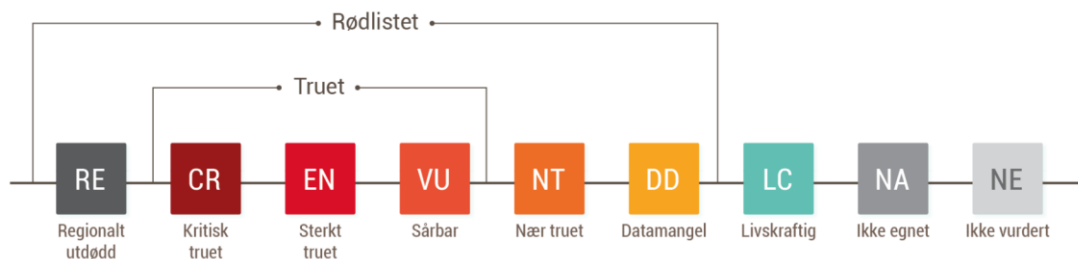
2.5 Kategorisering av arter

Der arter som er kategorisert rødlistearter eller fremmedarter er omtalt i rapporten, gjelder følgende kategorisering:

Rødlistede arter

Norsk rødliste for arter er en oversikt over arter som har risiko for å dø ut fra Norge. Rødlista er utarbeidet av Artsdatabanken i samarbeid med fageksperter etter Den Internasjonale Naturvernunionen (IUCN) sine retningslinjer. Den er primært utarbeidet for å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av artsmangfoldet. Rødlista er relevant i forbindelse med Regjeringens overordnede mål om å stoppe tapet av biologisk mangfold (Stortingsmelding nr. 21, 2004-2005). Den er også relevant som grunnlag for Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) fra 2009, hvor det blant annet er uttrykt at: «Målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder». Artene på Rødlista kjennetegnes gjerne ved at de minker kraftig i antall eller er fåtallige. I tillegg bidrar ofte reduksjon og fragmentering av leveområder til økt risiko for utdøing.

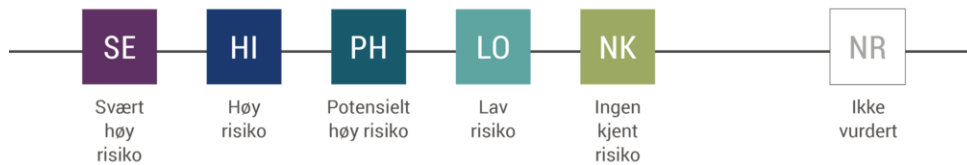
Artene på Rødlista er gruppert og rangert i ulike kategorier. Hver kategori sier noe om hvor høy risiko artene har for å dø ut, hvis de rådende forhold vedvarer.

Kategoriseringen av artene er hentet fra Artsdatabankens rødliste fra 2021. Det er kun registreringer som er gjort etter 1990 som er tatt med i vurderingene.

Fremmede arter

Fremmede arter er spredt til nye områder bevisst eller ubevisst ved hjelp av menneskers aktivitet. Alle arter som ikke naturlig hører hjemme i norsk natur, vurderes med tanke på om de utgjør en økologisk risiko for stedegne arter og/eller naturtyper. Den økologiske risikovurderingen er en kombinasjon av invasjonspotensial og økologisk effekt, og det er disse to faktorene som avgjør hvilken kategori arten havner i.

Kategoriseringen av artene er hentet fra Artsdatabankens fremmedartsliste fra 2018.

Arter av nasjonal forvaltningsinteresse

Følgende kriterier er gitt for arter av forvaltningsinteresse:

Arter av særlig stor forvaltningsinteresse:

- 1) Ansvarsarter (>25 % av europeisk bestand)
- 2) CR, EN og VU i rødlista
- 3) Andre spesielt hensynskrevende arter
- 4) Spesielle økologiske former
- 5) Prioritert art etter naturmangfoldloven
- 6) Fredede arter

Arter av stor forvaltningsinteresse:

- 1) NT i rødlista

For mer informasjon om arter av nasjonal forvaltningsinteresse vises det til miljødirektoratets temasider: <https://kartkatalog.miljodirektoratet.no/Dataset/Details/21>

2.6 Utredning i henhold til naturmangfoldloven §§ 8-12

Utredning av et planforslag i henhold til naturmangfoldloven §§ 8-12 innebærer følgende vurderinger:

2.6.1 § 8 – Kunnskapsgrunnlaget

«Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.»

2.6.2 § 9 – Føre-var-prinsippet

«Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningsvedtak.»

2.6.3 § 10 – Økosystemtilnærming og samlet belastning

«En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.»

2.6.4 § 11 – Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver

«Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets skadens karakter.»

2.6.5 § 12 – Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

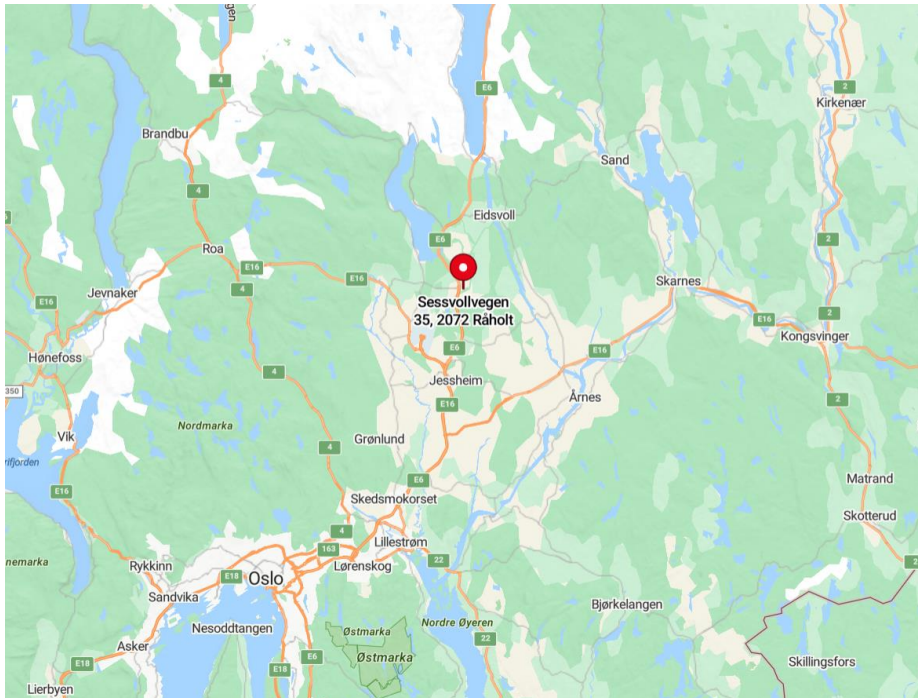
«For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samt vurdering av tidligere, nåværende og framtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.»

3. OMRÅDEBESKRIVELSE

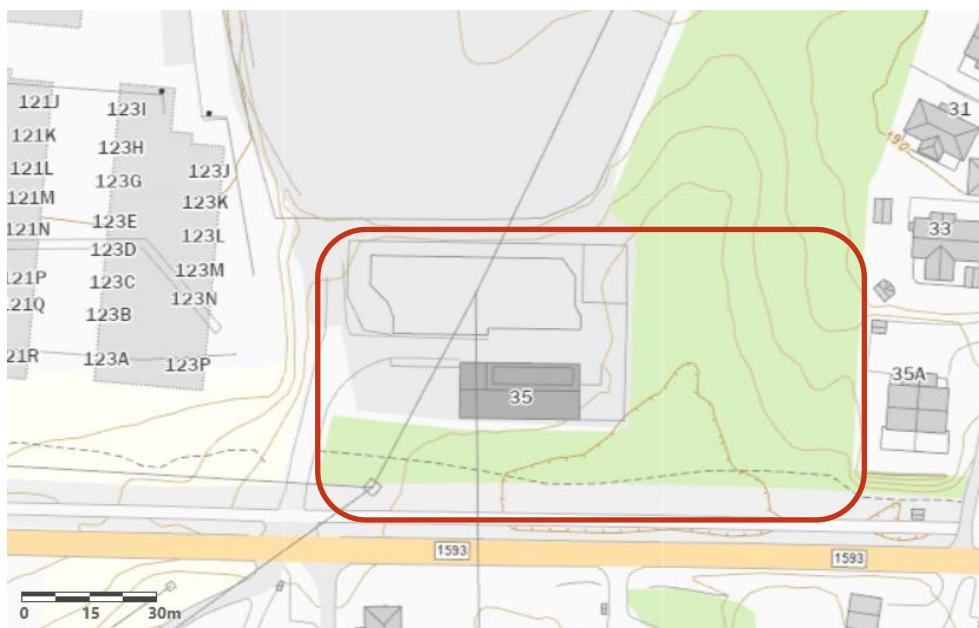
3.1 Dal

Dal transformatorstasjon ligger i Eidsvoll kommune, Akershus fylke. Adresse: Sessvollvegen 35, 2072 Dal (Figur 1). Gårdsnummer: 93, bruksnummer: 111.

Figur 1. Dal transformatorstasjon. (Kartutsnitt Microsoft Bing maps).

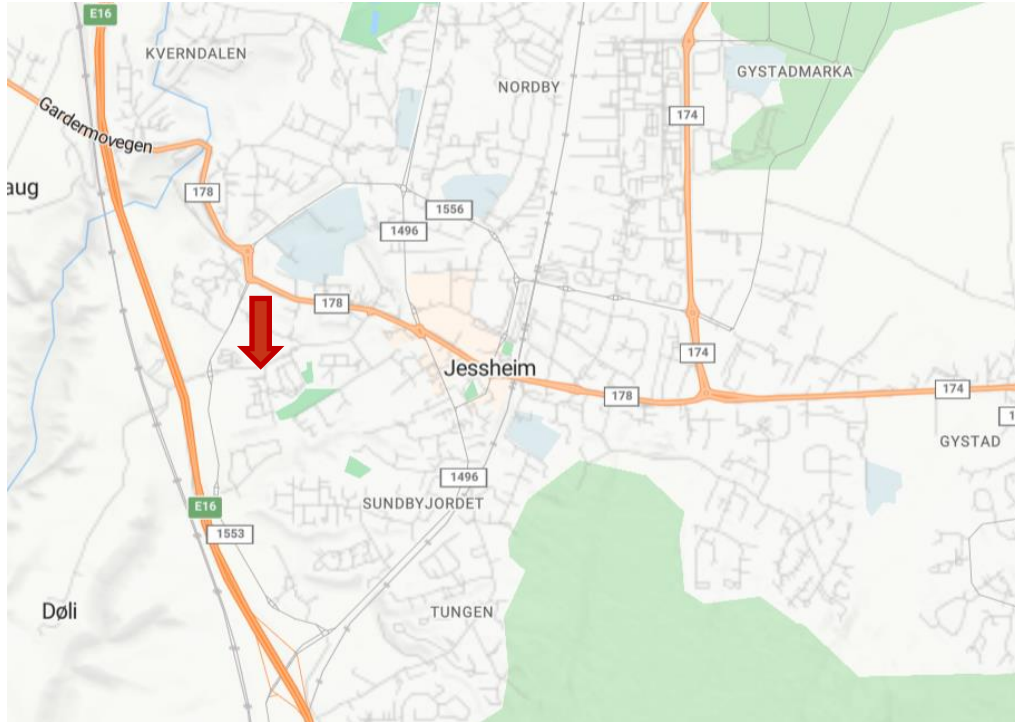
Kartlagt planområde rundt transformatorstasjonen er vist i Figur 2 nedenfor. Arealet er på omtrentlig 5 dekar.

Figur 2: Dal Transformatorstasjon. Kartleggingsområdet rundt trafostasjonen er markert i rød.

3.2 Gjestad

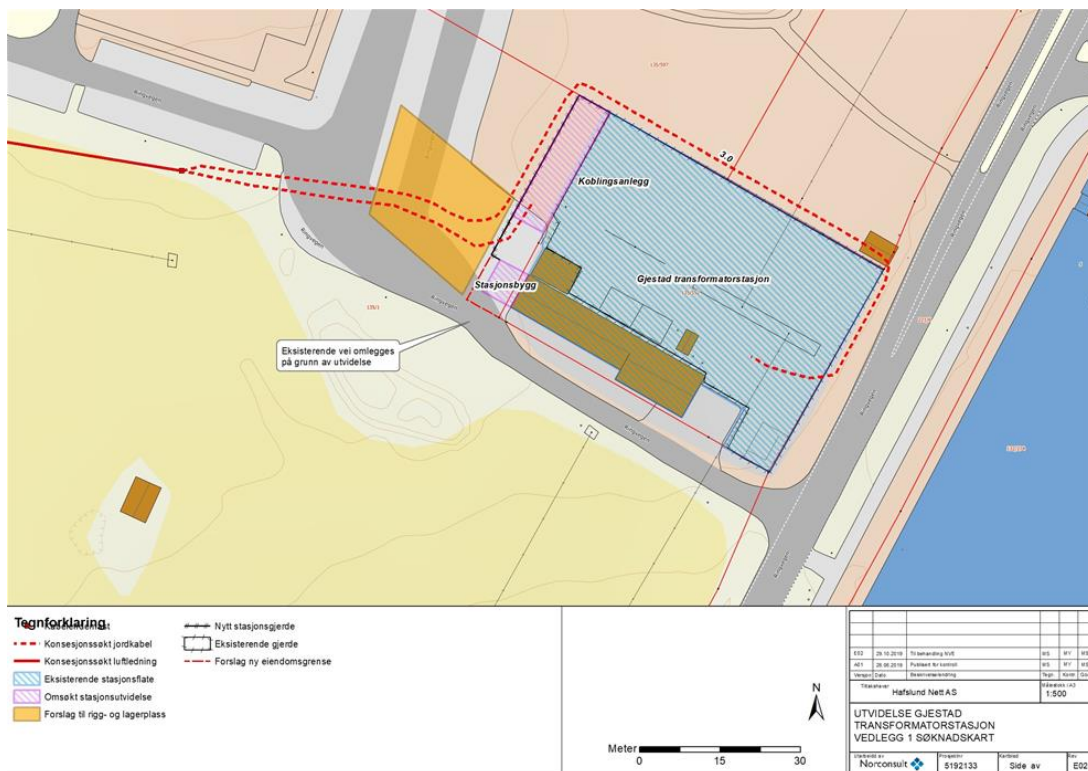
Gjestad transformatorstasjon ligger i Ullensaker kommune, Akershus fylke. Gårdsnummer: 135, bruksnummer: 552

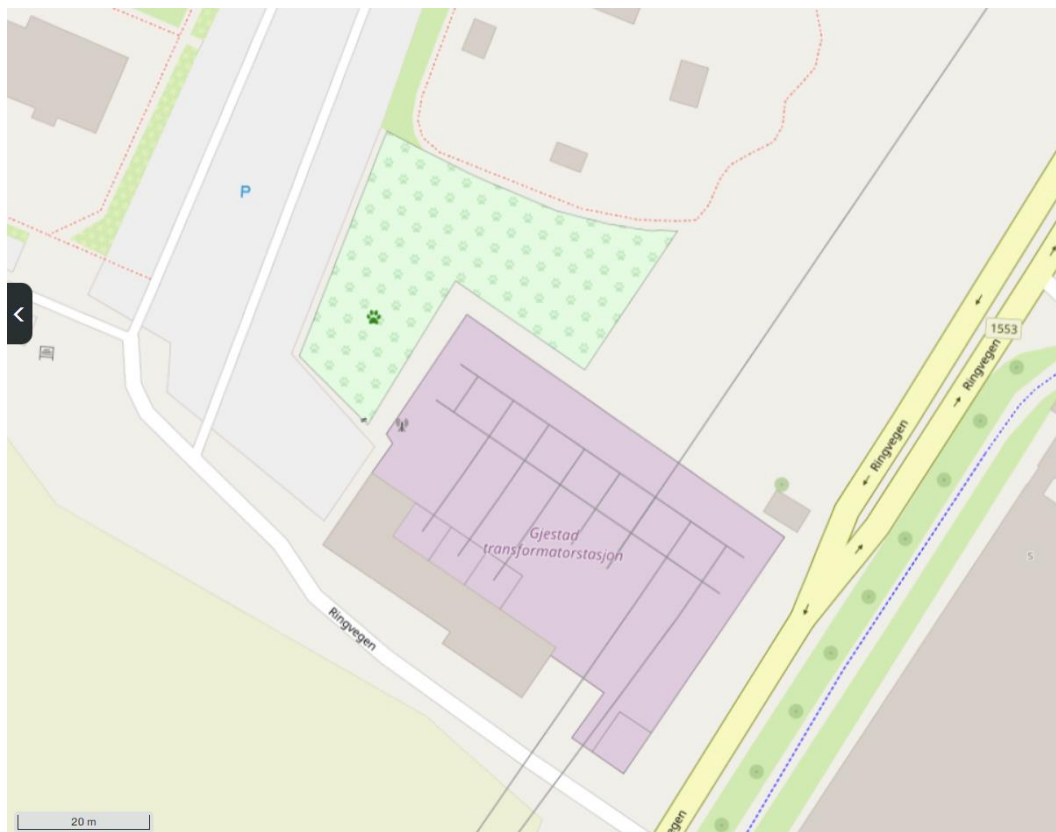
Figur 3: Lokasjon Gjestad transformatorstasjon markert med rød pil. (Kartutsnitt Microsoft Bing maps).

På Gjestad er det to nærliggende områdene, som ble kartlagt for naturmangfold rett på nord- og vestsiden av Gjestad transformatorstasjon. Dette er henholdsvis riggområdet (Figur 4) og hundeluftegården (Figur 5). De to arealene har en samlet størrelse på omtrentlig 2,5 dekar og er illustrert i Figur 6.

Figur 4: Riggområdet (markert i orange farge).

Figur 5: Hundelufttegården (markert med grønn flate med hundepoteavtrykk) ligger rett nord for Gjestad transformatorstasjon og nord-øst for riggområdet. (Kartusnitt hentet fra Artskart).

Figur 6: Flyfoto over området som er blitt kartlagt for naturmangfold på Gjestad markert i rød (Både riggområdet og hundeluftegården. Avgrensing) (Kartutsnitt hentet fra M.dir Naturbase kart, plangrense tegnet inn på frihånd i Word).

3.3 Eksisterende informasjon

I det følgende er eksisterende, tilgjengelig informasjon med betydning for naturmangfoldet i de to aktuelle områdene på Dal og Gjestad presentert.

3.3.1 Soner og klimatiske seksjoner

Områdene ligger i den bioklimatiske sonen sørboreal sone. Sørboreal sone er en vegetasjonssone som domineres av barskog. Det kan også være en del oreskog, men bare små areal med edelløvsog, på de varmeste lokalitetene. Typisk for sonen er et sterkt innslag av arter med krav til høy sommertemperatur. I denne sonen inngår lavlandet på Østlandet, de ytre fjordstrøkene på Vestlandet og landet rundt Trondheimsfjorden. (SNL, 2023). Bioklimatisk seksjon er svak kontinental seksjon.

3.4 Dal

3.4.1 Berggrunn og løsmasser

Berggrunnen består av granittisk gneis med sammenhengende løsmassedekke av breelvavsetning.

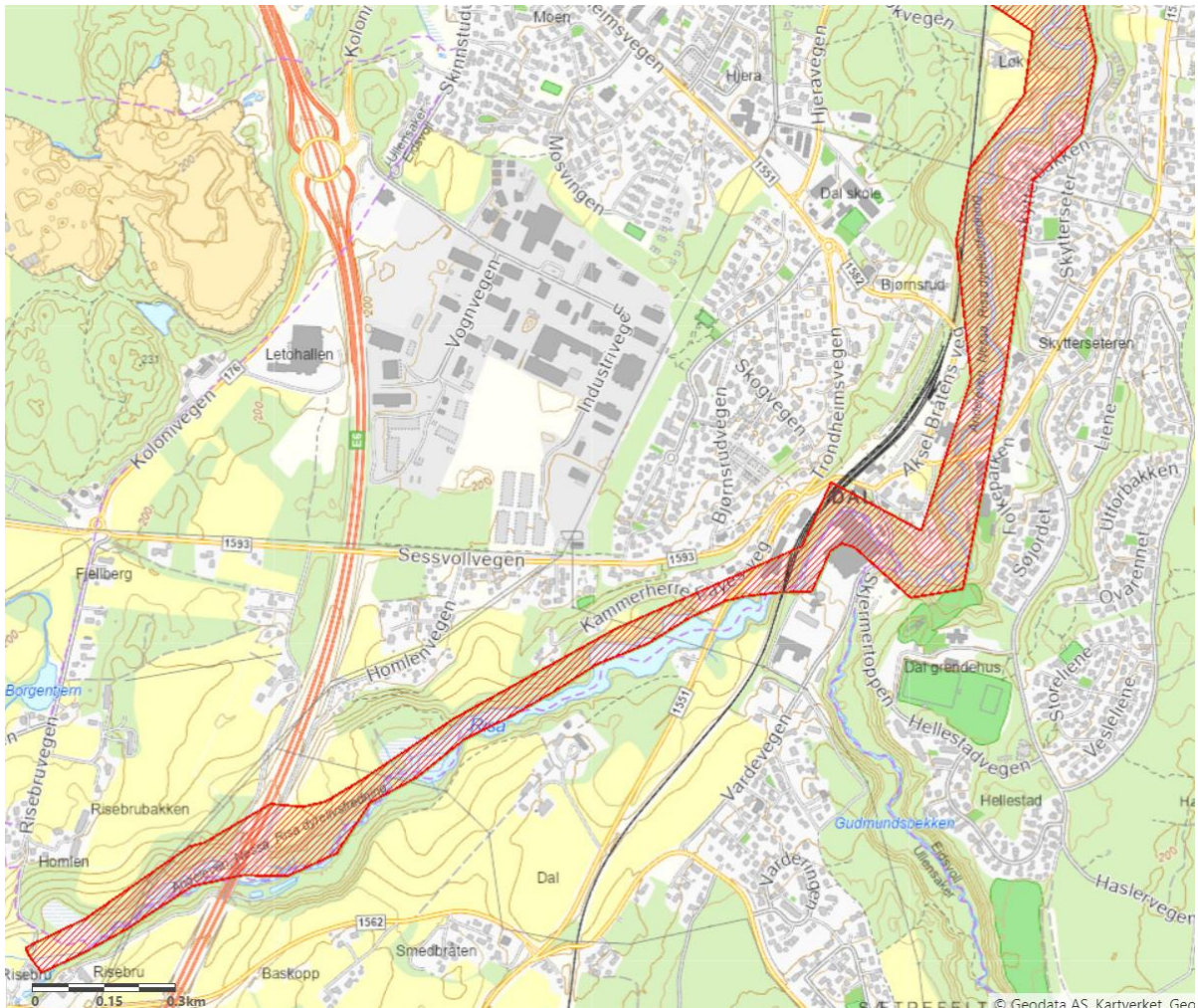
3.4.2 Naturtyper

Det er ikke tidligere blitt utført noen kartlegging av naturtyper i området ved Dal transformatorstasjon etter Miljødirektoratet sin instruks. Det er ingen registrerte DN-13 naturtyper i eller i umiddelbar nærhet av planområdet, og det er ikke kjent om det er blitt utført kartlegging i området av DN-håndbok 13 naturtyper.

3.4.3 Naturvernområder

I underkant av 200 meter sør, og 450 meter øst for Dal transformatorstasjon ligger verneområdet «Andelven, Nessa og Risa dyrelivsfredning» (ID: VV00000598).

Figur 7: Sør-vestre del av verneområdet «Andelven, Nessa og Risa dyrelivsfredning». Verneområdet har en stor utstrekning (fortsetter ut av kartutsnittet i nord) og dekker et areal på totalt 4247,8 dekar (Kartutsnitt Naturbase kart).

Verneformålet er å ivareta fugleliv. Fredningen gjelder i et område med evjer og strandkanter på strekningen fra Minnesund til Svanefossen i Vorma, samt sideelvene Andelva, Risa og Nessa. Viktigste i ornitologisk sammenheng er øvre del av Vorma samt nedre del av Andelva. Her er vannet stilleflytende med rik bunn, flytebladvegetasjon og med rikelig sumpvegetasjon i beskyttede vik og tilløp. Strekningen fra Minnesund til Eidsvoll er ofte isfri om vinteren og dette er et av landets viktigste overvintringssted for sangsvaner. Vorma er, sammen med Risa og Andelva, også viktig vinteroppholdssted for ender. Vorma, med sideelver, har betydning som trekkområde for våtmarksfugl. Lav vannstand om våren gir gode forhold for matsøk. Området har også funksjon som hekkelokalitet for en rekke arter (Informasjon hentet fra faktaark, naturbase).

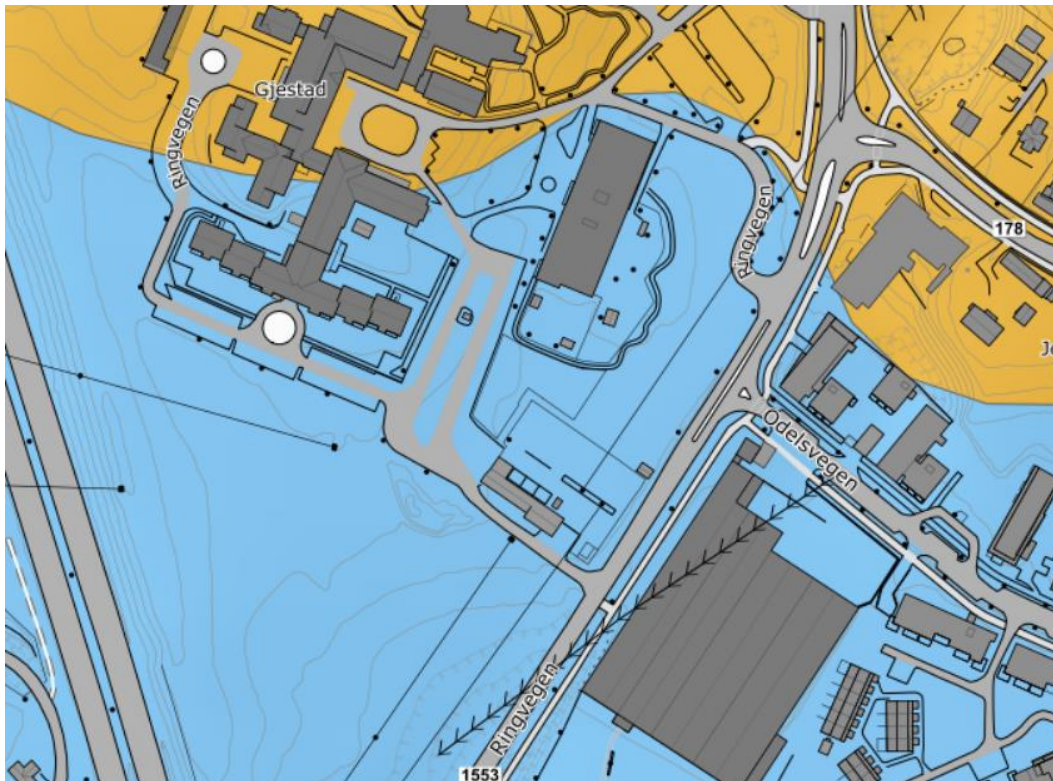
3.4.4 Arter

Det er ingen tidligere registreringer av arter i Artsdatabanken sitt artskart innenfor tiltaksområdet.

3.5 Gjestad

3.5.1 Berggrunn og løsmasser

Berggrunnen består av granittisk gneis med sammenhengende løsmassedekke, stedvis med stor mektighet, bestående av hav- og fjordavsetning. Breelavsetning like nord for planområdet. Området ansees å være svært kalkfattig.

Figur 8: Løsmassekart over Gjestad trafo. Blå farge hav- og fjordavsetning, oransje farge breelavsetninger (ngu løsmassekart).

3.5.2 Naturtyper

Det ble utført en kartlegging etter Miljødirektoratet sin kartleggingsinstruks for utvalgskartlegging i området i 2020 av Multiconsult ASA. Det ble ikke registrert noen forekomst av naturtyper. Det er heller ingen tidligere registreringer av naturtyper etter DN-håndbok 13.

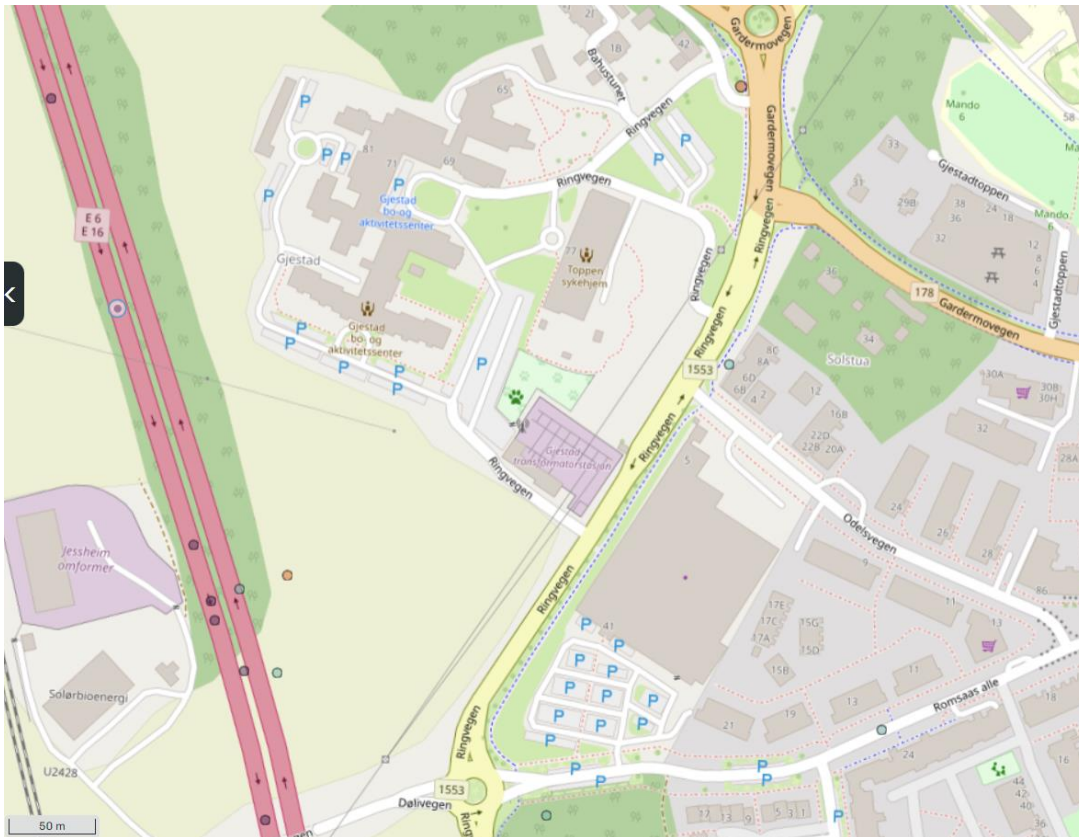
3.5.3 Naturvernområder

Det er ingen naturvernområder i nærheten av Gjestad transformatorstasjon.

3.5.4 Arter

Det er ikke gjort noen tidligere registreringer i Artsdatabankens Artskart i planområdet eller i umiddelbar nærhet. Det er noen tidligere registreringer av fugl i nærområdet; grønnfink *Chloris chloris* (VU), rosenfink *Carpodacus erythrinus* (NT) og kattugle *Strix aluco Linnaeus* (LC). Langs med hovedveien E6/E16, som passerer Gjestad transformatorstasjon i vest cirka 160 meter i luftlinje, er det registrert flere invaderende fremmedarter, som lett sprer seg til nye områder. Dette er fremmedartene; kjempebjørnekjeks *Heracleum mantegazzianum* (SE), hvitsteinkløver *Melilotus albus* (SE) og hagelupin *Lupinus polyphyllus* (SE).

Figur 9: Artsregistreringer rundt Gjestad transformatorstasjon i Artsdatabanken sitt artskart. Oransje og grønne prikker er fugleregistreringer og lilla prikker er fremmedartsregistreringer.

3.6 Resultater fra utførte feltregistreringer

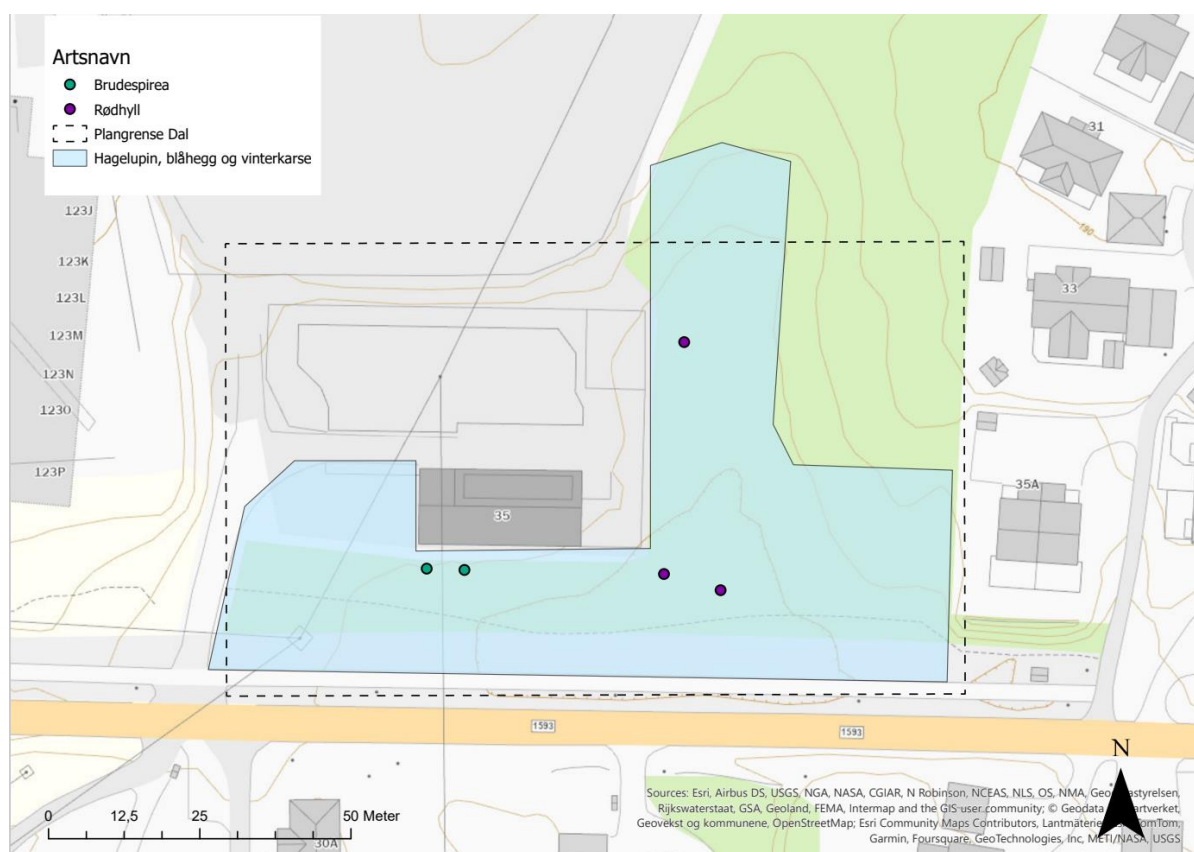
3.6.1 Dal

Planområdet rundt Dal transformatorstasjon bestod hovedsakelig av et åpent område med lav vegetasjon, som var jevnt over infisert med fremmedarten hagelupin, ujevne samlinger av vinterkarse (Tidligere vurdert som høyrisikoart (SE) etter Fremmedartslista 2018. Tatt ut av oppdatert fremmedartsliste fra 2023 grunnet ny kunnskap og ny tolkning av tidligere data) og mye forekomst av blåhegg (Tabell 1 og Figur 1). Nærliggende areal til planområdet er også sterkt infisert av hagelupin. Det er også et skogområde der som strekker seg nordover utenfor planområdet. Innenfor planområdet er skogen dominert av unge grantrær (anslagsvis i hogstklasse 2-3) og litt blandingskog med innslag av en del bjørk. Det ble ikke observert hverken naturtyper, rødlistearter eller andre forvaltningsrelevante arter i planområdet under beifaringen.

Tabell 1: Fremmedarter observert innenfor plangrensen ved Dal transformatorstasjon.

Norsk navn	Latinsk navn	Artsgruppe	Svartelistekategori
blåhegg	<i>Amelanchier spicata</i>	karplanter	SE
brudespirea	<i>Spiraea xarguta Zabel</i>	karplanter	PH
hagelupin	<i>Lupinus polyphyllus Lindl.</i>	karplanter	SE
rødhyll	<i>Sambucus racemosa</i>	karplanter	SE
vinterkarse	<i>Barbarea vulgaris</i>	karplanter	NR (tidligere SE)

Figur 10: Fremmedarter i planområdet ved Dal transformatorstasjon.

Figur 11: Åpent område tydelig dominert av hagelupiner.

Figur 12: Vinterkarse og hagelupiner.

Figur 13: Brudespirea

Det var også noen piletrær som stod samlet innenfor planområdet (Figur 14 og Figur 15). Disse trærne har ikke blitt klassifisert ned til art da det trolig er snakk om en hybridvariant av pil. De er imidlertid vurdert til å ikke være noen av de rødlistede pilartene vi har i Norge.

Figur 14: Piletrær. Antatt å være en hybridvariant mellom ulike pilarter.

Figur 15: Plasseringen til piletrærne er markert med grønn sirkel.

3.6.2 Gjestad

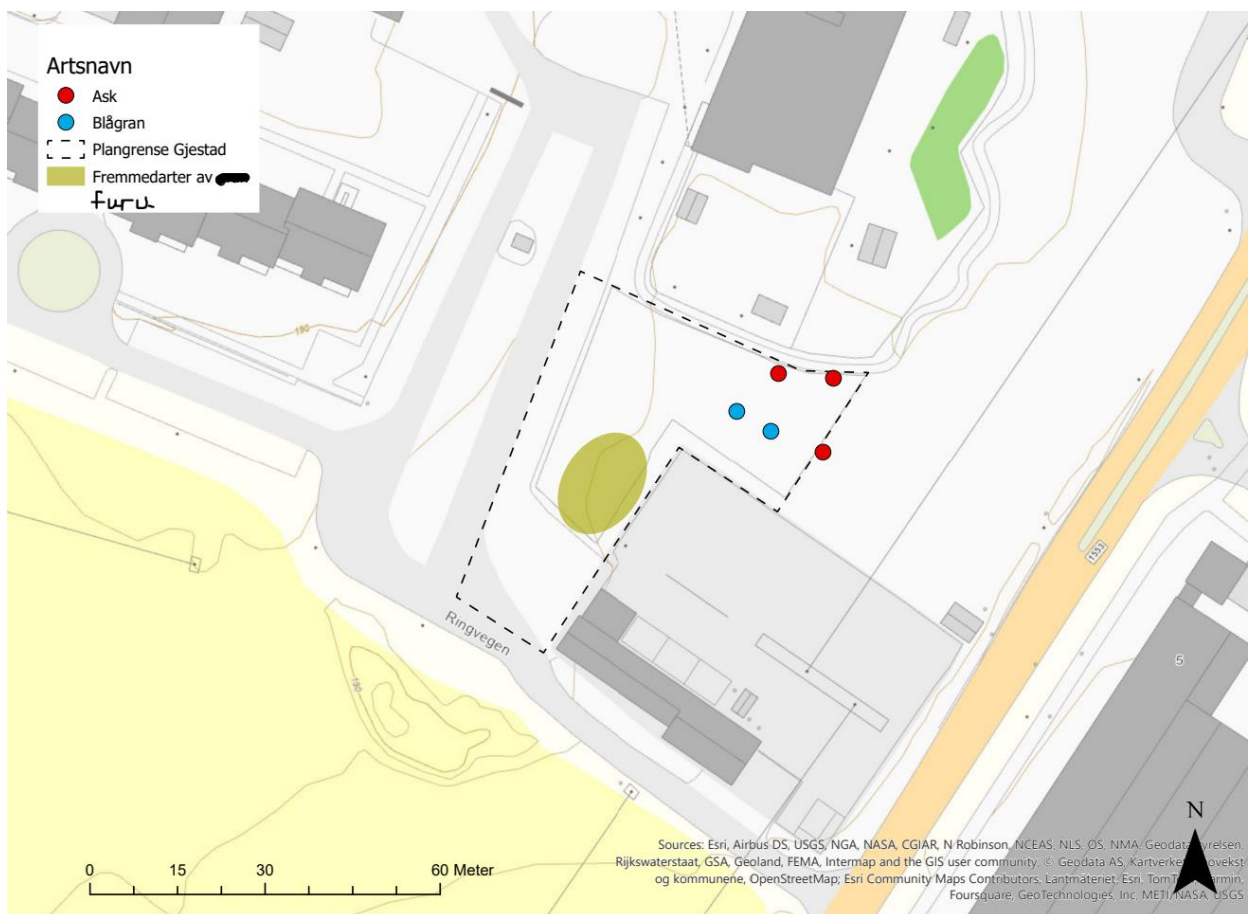
Planområdet ved Gjestad transformatorstasjon består hovedsakelig av asfaltert parkeringsplass, grusplass og gressplen. Hundegården består hovedsakelig av gress og groblad med lite innslag av andre karplanter, og bærer preg av mye tråkk. Det ble registrert tre individer av den rødlistede tresorten ask (Tabell 2) og to individer av fremmedarten blågran (Tabell 3 og Figur 16). Det ble også observert en ubestemt fremmedart av furu. Disse var i meget redusert tilstand. Det var ingen naturtyper i området eller andre forvaltningsrelevante arter som ble observert under befaringen.

Tabell 2: Rødlistearter innenfor planområdet ved Gjestad transformatorstasjon.

Norsk navn	Latinsk navn	Artsgruppe	Rødlistekategori
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	karplanter	EN

Tabell 3: Fremmedarter innenfor planområdet ved Gjestad transformatorstasjon.

Norsk navn	Latinsk navn	Artsgruppe	Svartelistekategori
blågran	<i>Picea pungens Engelm</i>	karplanter	LO
ukjent type furu	<i>Pinus?</i>	karlante	?

Figur 16: Artsregistreringer av rødlistearter og fremmedarter innenfor planområdet ved Gjestad transformatorstasjon.

Figur 17: Grus, asfalt og gress i bunnsjiktet i planområdet på Gjestad.

Figur 18: Fremmedarten blågran (LO) innenfor planområdet på Gjestad.

Figur 19: Ukjent variant av furu i dårlig tilstand. Trolig en fremmedart.

4. VURDERING AV PÅVIRKNING

4.1 Naturmangfoldloven §§ 8-12

4.1.1 § 8 Kunnskapsgrunnlaget

Området anses som godt kartlagt etter at det nå har blitt utført prosjektspesifikke feltkartlegginger av naturmangfold.

4.1.2 § 9 Førre-var-prinsippet

Kunnskapen om områdets naturverdier anses som tilstrekkelig. Det ble ikke er funnet andre rødlistearter innenfor lokalitetene enn ask. Det betyr ikke at det ikke kan finnes andre rødlistearter der, men det anses som svært lite sannsynlig at det finnes verneverdige naturverdier på området. Førre-var-prinsippet kommer derfor ikke til anvendelse.

4.1.3 § 10 Økosystemtilnærming og samlet belastning

Tap av leveområder for rødlistede arter er i strid med nasjonale miljømål og naturmangfoldlovens forvaltningsmål for arter og naturtyper (§ 4-5). Det må derfor etterstrebtes å ta vare på asketrærne i området på Gjestad. Bevaring av så mange individer av ask som mulig, vil bidra til å sikre den genetiske diversiteten som er nødvendig for at asken skal kunne ha potensiale til å takle sykdommer og andre miljøutfordringer (NIBIO, 2021).

4.1.4 § 11 Kostnadene ved miljøforingelse skal bæres av tiltakshaver

Det er observert flere forekomster av fremmede, skadelige arter av karplanter innenfor planområdene. Noen av artene forekommer kun enkeltvis, mens andre forekommer i større mengder over større områder. Ved anleggsvirksomheten er det stor fare for at flytting av vegetasjon samt masser som inneholder biologisk materiale, fører til spredning av arter. Dette kan medføre skade på naturlige økosystemer både i, og i nærheten av tiltaksområdet. Anleggstrafikken kan i tillegg medføre spredning ved flytting av anleggsmaskiner og ved massetransport. I henhold til aktsomhetsplikten i Forskrift for fremmede organismer (2015, § 18) skal det gjennomføres spredningshindrende tiltak der inngrep kan medføre spredning av fremmede skadelige arter. I tilfeller der det er praktisk gjennomførbart anbefales bekjempelse med mål om lokal utryddelse. Dette gjelder særlig når de fremmede skadelige artene er i et tidlig etableringsstadium, og mens forekomstene fortsatt er små og lokaliserte. Der utryddelse ikke er hensiktsmessig skal det iverksettes andre tiltak for å unngå spredning innad i og ut av tiltaksområdet. Alle tiltak bør overvåkes for å kunne evaluere effektiviteten i etterkant.

Prinsippet i naturmangfoldlovens § 11 innebærer at tiltakshaver skal bære merutgiftene ved forebyggende tiltak mot spredning av fremmede skadelige arter, og at tiltakshaver holdes ansvarlig for eventuelle miljøskader for følger av spredning (f.eks. forringelse av naturlige habitater). Prinsippet utelukker ikke at det offentlige kan gi økonomisk støtte for å bidra til å hindre miljøskade, f.eks. der det utføres tiltak som kommer samfunnet til gode (Miljøverndepartementet, 2007). Den offentlige støtten fritar imidlertid ikke tiltakshaver fra aktsomhetskravet.

Det anbefales at det utarbeides en tiltaksplan for håndtering av fremmedarter og masser, som er infisert med plantemateriale fra fremmede arter, og at en person med fagkunnskap involveres i anleggsgjennomføringen for å hindre uønsket spredning. Det vil også kunne bli aktuelt å utføre oppfølgende undersøkelser av fremmede arter i etterkant av anleggsarbeidene, for å se om tiltakene har vært vellykkede, eller om det må iverksettes ytterligere tiltak.

4.1.5 § 12 Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Det forutsettes at det benyttes miljøvennlige teknikker og driftsmetoder i anleggsfasen slik at inngrepene ikke blir større i omfang enn nødvendige, og ikke volder unødig skade, spesielt med hensyn til asketrærne ved Gjestad transformatorstasjon og hekkende fugl i hekketiden. Gode driftsmetoder for å redusere risikoen for spredning av fremmedarter skal ivaretas gjennom spredningshindrende tiltak.

5. KILDER

- Artsdatabanken (u.å.) *Artskart*. [Kart \(artsdatabanken.no\)](https://www.artsdatabanken.no)
- Artsdatabanken (2015) *Norsk rødliste for arter*. <https://www.artsdatabanken.no/Rodliste>
- Artsdatabanken Fremmedartslise (2018). [Fremmedartslista 2018 \(artsdatabanken.no\)](https://www.artsdatabanken.no)
- Miljødirektoratets Naturbasekart (u.å.). [Naturbase - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](https://miljodirektoratet.no)
- Naturbase, faktaark Verneområde «Andelven, Nessa og Risa dyrelivsfredning». [Naturbase faktaark](https://naturbase.no)
- NIBIO (2021), «Ask». [Ask - Nibio](https://nibio.no)
- Norges Geologiske Undersøkelser sine berggrunn- og løsmassekart (u.å.). [Kart på nett | Norges geologiske undersøkelse \(ngu.no\)](https://ngu.no)
- Store Norske Leksikon (SNL) (2024) «Sørboreal sone» [sørboreal sone – Store norske leksikon \(snl.no\)](https://snl.no)